

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ			
БРОЈ	07.07.2014.		
ОПШ. БРОЈ			
01	1414		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

На седници Наставно-научног већа Правног факултета у Нишу која је одржана 26. јуна 2014. године одлуком број 01-1325/19 на основу члана 209. Статута Правног факултета у Нишу формирана је Комисија за оцену подобности докторске дисертације под називом : "Имовинске кривичноправне мере" кандидаткиње Мирјане Павловић за јавну одбрану.

Комисија, после детаљног прегледа докторске дисертације, Наставно-научном већу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Докторска дисертација под називом : "Имовинске кривичноправне мере" кандидаткиње Мирјане Павловић написана је на 338 страница компјутерски обрађеног текста, уз одговарајући проред, са укупно 508 напомена у фуснотама, углавном библиографског карактера. Литерарну подлогу овога рада чини укупно 231 домаћи и инострани извор - уџбеници, књиге, монографије, приручници, коментари закона, збирке закона, збирке судске праксе, међународни документи и електронски извори, уз друге бројне научне и стручне радове објављене у часописима, реферате са саветовања и више законских прописа.

За израду докторске дисертације кандидаткиња Мирјана Павловић је изабрала тему под насловом : "Имовинске кривичноправне мере". Ради се о правно-теоријској и судско-практичној анализи изузетно значајних института у оквиру општег дела кривичног права из области кривичних санкција и других кривичноправних мера. То су различите мере које су примарно усмерене на сузбијање имовинског криминалитета који заузима значајан удео у криминалитету од најстаријих времена до данашњих дана. Ради се о скупу различитих облика и видова испољавања противправних понашања појединаца и група којима се наноси имовинска штета другим физичким или правним лицима, односно којима се на страни учиниоца или других лица прибавља противправна имовинска корист.

Као најзначајнији облик друштвене реакције према учиниоцима имовинских кривичних дела од најстаријих времена се јављају управо имовинске казне. Имовинске казне су данас толико добиле на ширини да се поред њих (међу којима су најзначајније конфискација имовине и новчана казна) примењују и друге врсте имовинских кривичних санкција и то посебно имовинска мера безбедности – одузимање предмета које је учинилац употребио или намеравао да употреби за извршење кривичног дела или предмета који су настали управо извршеним кривичним делом.

Поред кривичних санкција, сва савремена кривична (и казнена) законодавства, као и законодавства из ранијих историјских периода познају и друге врсте имовинских кривичноправних мера – одузимање имовинске користи која је прибављена кривичним делом и одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Управо се применом имовинских кривичноправних мера остварује снажно специјално превентивно дејство на учиниоце имовинских кривичних дела као дестимулативно средство да се вршењем кривичних дела противправно прибавља имовинска корист на рачун других физичких и правних лица. При томе је значајно и опште превентивно дејство примене ових кривичноправних мера јер се на овај начин предочава свим грађанима да нико неће моћи да задржи противправним радњама прибављену имовинску корист.

Све је то указало на велики значај свеобухватног научног истраживања појма, карактеристика, садржине, врсте, елемената, правне природе, основа, начина, граница и поступка прописивања, изрицања и извршења имовинских кривичноправних мера у међународном, упоредном и домаћем кривичном праву (али и у другим гранама казног права : привреднопреступном и прекршајном праву), посебно када се има у виду утицај резултата оваквих истраживања : прво, на законодавца у правцу унапређивања кривичноправних, кривичнопроцесних и криминалополитичких решења у законском тексту *de lege ferenda* при законодавној реформи у области кривичног права, и друго, за судску праксу код правилне, ефикасне, квалитетне и законите примене имовинских кривичних санкција и других имовинских кривичноправних мера према учиниоцима кривичних дела имовинског карактера.

Структурално је рад подељен у пет глава уз увод и закључна разматрања. То су : 1) историјски развој имовинских кривичноправних мера, 2) имовинске кривичноправне мере у упоредном праву, 3) имовинске кривичноправне мере у праву Србије, 4) имовинске казноправне мере у другим гранама права и 5) казнена политика судова у примени имовинских кривичноправних мера.

У уводном делу (стр. 1-13) кандидаткиња Мирјана Павловић је изложила проблем, предмет, циљ и методе научног истраживања, хипотетички оквир, варијабле и индикаторе, те научну и друштвену оправданост истраживања, где је истакла да од најстаријих времена до данашњих дана сва друштва покушавају да пронађу ефикасан, квалитетан и законит одговор у правцу сузбијања извршења имовинских кривичних дела кроз утврђивање кривичне одговорности и примену имовинских

кривичноправних мера (казни, мера безбедности и других мера) према њиховим учиниоцима. Ради се о друштвено опасним и противправним делатностима физичких лица која су управљена на проузроковање имовинске штете другим физичким или правним лицима, а у намери да себи или другом прибаве противправну имовинску корист. У даљем току уводног излагања кандидаткиња је указала на широк спектар различитих питања која је обрадила у свом раду, а која практично одређују појам, карактеристике, садржину, значај, правну природу, услове за прописивање, изрицање и извршење различитих врста имовинских кривичноправних мера у домаћем и упоредном кривичном законодавству, али и у другим гранама казног права (привреднопреступном и прекршајном праву) у теорији и пракси.

У првој глави (стр. 15-108) кандидаткиња је извршила правноисторијску анализу правних одредби о имовинским кривичноправним мерама у више различитих писаних правних споменика од најстаријих времена : период првобитне заједнице, законици старе Месопотамије (Ур Наумов законик и Хамурабијев законик), старо атинско и римско право, преко средњег века (Јустинијанов закон, Салијски закон, Руска правда, Каролина) до данашњих дана. Ово излагање се практично састоји из два дела : а) анализу имовинских кривичноправних мера у најзначајнијим писаним правним споменицима у свету у периоду првобитне заједнице, старом и средњем веку и б) анализу имовинских кривичноправних мера у писаним правним споменицима Републике Србије где су анализирани следећи документи : повеље средњовековних владара, Душанов законик, Закон проте Матеје Ненадовића, Карађорђево Криминално законик, Казнитељни (криминални) законик за Књажество Србију, Кривични законик Краљевине Југославије, уредбе за време Другог светског рата, Закон о врстама казни, Општи кривични закон, Кривични законик ФНР Југославије, Кривични закон СФР Југославије и Кривични законик Републике Србије.

У другој глави (стр. 109-163) је изложена правнотеоријска анализа различитих имовинских кривичноправних мера у више упоредних кривичних законодавстава чиме се ствара солидна основа за суптилну правну анализу и упоређивање ових законских решења са сличним решењима у Републици Србији што може бити од користи и нашем законодавцу при формулисању будућих законских решења у овој области. Излагање у овом делу докторске дисертације је подељено на више делова. То су: а) закони држава бивше СФР Југославије (где су анализирани закони : Црне Горе, Босне и Херцеговине, Хрватске, Македоније и Словеније) б) закони источноевропских држава (где су анализирани закони : Албаније, Белорусије, Бугарске, Естоније, Летоније, Литваније, Руске федерације и Украјине) и в) закони централноевропских држава (где су анализирани закони : Грчке, Немачке, Италије, Финске, Француске, Швајцарске и Шпаније). Овај део рада је окончан коментаром и анализом појединих упоредноправних решења међусобно и у односу на слична решења у кривичном законодавству Републике Србије. Посебну вредност овог дела рада управо чини велика шароликост и богатство посматраних и анализираних упоредноправних решења у примени различитих имовинских кривичноправних мера у савременом кривичном праву.

У трећој глави (стр. 165-270) је анализирана примена имовинских кривичноправних мера у кривичном праву Републике Србије данас. На првом месту кандидаткиња анализира најзначајнију и једну од најстаријих казни уопште – новчану казну. Ту су изложени са теоријских, законских и судскопрактичних аспеката појам, карактеристике, елементи, садржина, врсте, системи прописивања, изрицања и извршења новчане казне, те начин, поступак и услови за њену примену, односно њено гашење сходно законским решењима из Кривичног законика Републике Србије који је у примени од 1. јануара 2006. године. Наравно, овом излагању је претходила теоријска анализа појма, улоге, значаја и правне природе имовинских кривичноправних мера уопште.

Потом је следило излагање о другој најзначајнијој имовинској казни – конфискацији имовине коју познају најстарија законодавства, па и многа упоредна законодавства данас. У нашој држави ова казна је постојала све до 1990. године када је укинута, да би се за кратко вратила у систем санкција у периоду од априла 2003. гдо 1. јануара 2006. године, али у ограниченом обиму и примени само за кривична дела са елементима организованог криминала. Наравно, овде је кандидаткиња обрадила појам, врсте, карактеристике, основе, услове и границе примене, прописивање, изрицање и извршење казне конфискације имовине. Иако ова казна више не постоји у систему кривичних санкција Републике Србије, њу познају бројна упоредна кривична законодавства у различитим облицима и видовима примене, али и бројна међународнаправна документа која се баве проблемима сузбијања криминалитета.

У систему кривичних санкција Републике Србије се посебно издваја специфична мера безбедности – одузимање предмета. То је једина стварна мера којом се одузимају предмети које је учинилац употребио или намеравао да употреби за извршење кривичног дела или предмети који су настали извршењем кривичног дела. Ови предмети се могу, а у одређеним, законом прописаним случајевима, и морају одузети, и то не само од учиниоца кривичног дела, већ и од других лица када то захтевају интереси опште безбедности или разлози морала. У овом делу рада су анализирани појам, карактеристике, услови и поступак за изрицање и извршење, правна природа, субјекти којима се ова мера изриче, те однос ове мере безбедности као кривичне санкције према кривичнопроцесној мери привременог одузимања предмета.

Поред имовинских кривичних санкција, кандидаткиња је у наставку рада на овом месту одређену пажњу посветила теоријској и практичној анализи још две имовинске кривичноправне мере. То су: 1) одузимање имовинске користи која је прибављена кривичним делом и 2) привремено и трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Све ове мере су изложене на бази позитивних законских решења садржаних у Кривичном законнику и Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела. Ове мере је кандидаткиња анализирила путем излагања њиховог појма, врста, карактеристика, садржине, начина, услова и поступка за изрицање и извршење, те субјеката који их примењују.

Следећи део излагања у посебној, четвртој глави (стр. 271-331) кандидаткиња је посветила анализи примене имовинских мера у другим гранама казненог права. Ова глава заправо, представља правно-теоријску анализу примене имовинских казненоправних мера у другим гранама казненог права као што су : међународно кривично право, корпоративно кривично право, привреднопреступно право и прекршајно право. Наиме, и у другим гранама казненог права које се баве прописивањем различитих облика и видова противправних делатности појединаца и правних лица као што су : међународно кривично дело, кривично дело правног лица, привредни преступ или прекршај могућа је примена више различитих имовинских мера као што су : новчана казна, одузимање предмета и одузимање имовинске користи прибављене извршеним деликтом. На овом месту су анализирани новчана казна, одузимање предмета као посебна врста заштитних мера и одузимање имовинске користи у прекршајном и привреднопреступном праву, односно имовинске казне у међународном кривичном праву. У овом делу рада су анализирани појам, елементи, садржина, карактеристике, врсте и дејство имовинских мера у овим гранама казненог права. Тиме би излагање о имовинским кривичноправним мерама у кривичном праву добило карактер заокружене целине.

Пета глава (стр. 333-361) ове докторске дисертације се бави емпиријским истраживањем места, улоге, значаја и обима примене појединих имовинских кривичноправних мера са аспекта казнене политике судова. У овом делу рада су на бази података Републичког завода за статистику Републике Србије анализирани конкретни случајеви из судске праксе у одређеном временском периоду (2006-2011. године – време примене новог кривичног законодавства у Републици Србији) на основу чега се могао извести закључак о значају, обиму и примени новчане казне, мере безбедности одузимања предмета и посебне мере одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом у конкретној судској пракси : да ли се, у ком обиму, у којој висини, са каквим тенденцијама и код којих кривичних дела уопште примењују и које имовинске кривичноправне мере, те какав је њихов практичан значај у сузбијању криминалитета.

И на крају, у овој глави би била подвргнута детаљној анализи казнена политика судова у погледу изречених новчаних казни и других имовинскоправних кривичних мера чиме би ово емпиријско истраживање представљало солидну основу за законодавца, али и за надлежне правосудне органе у правцу заузимања начелних правних схватања у погледу обима примене појединих мера ове врсте као средстава у сузбијању и спречавању криминалитета уопште, а посебно имовинског криминалитета.

Том делу докторске дисертације следе закључна разматрања (стр. 363-372) са предлогом мера за повећање ефикасности надлежних органа кривичног правосуђа у примени појединих имовинских кривичноправних мера. Наравно, да је на овом месту изложен и предлог мера за отклањање уочених недостатака у законским прописима и њиховој примени у свакодневной судској пракси приликом примене

законских решења код појединих мера уопште, било да су кривичне санкције или посебне имовинске мере.

Систематска и целовита обрада појма, карактеристика, садржине, елемената, врсте, система, правне природе, те услова, начина, основа и поступка за изрицање и извршење имовинских кривичноправних мера, те анализа односа имовинских мера у упоредном кривичном законодавству са решењима која познаје кривично законодавство Републике Србије, те анализа примене имовинских казненоправних мера у другим гранама казненог права као што су : међународно кривично право, корпоративно кривично право, прекршајно право и привреднопреступно право у теорији, пракси и судској статистици у кривичноправном, кривичнопроцесном и криминалополитичком смислу захтевало и примену одговарајућих научних метода. Поред употребе општих метода (метода анализе садржаја, метода дескрипције и метода научног објашњења) за целовиту обраду ове теме кандидаткиња је користила и методе који су иманентни друштвеним, посебно правним наукама. Стога је у обради посматраних тема у раду и била неизбежна примена нормативно-догматског, аналитичко-дескриптивног, статистичког, упоредно-правног и историјско-правног метода.

То значи да су приликом овог истраживања били коришћени методолошки поступци и технике које се иначе уобичајено користе у истраживачкој пракси, односно у истраживањима правних института, међу које свакако спадају институти општег дела кривичног права – посебно кривичне санкције. Истовремено су извршена и потребна емпиријска истраживања ради прикупљања неопходних података о проблемима који се јављају у практичној, непосредној примени законских решења од суда у поступку изрицања и извршења појединих имовинских кривичноправних мера у свакодневном раду при решавању конкретних животних ситуација.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

После детаљног разматрања докторске дисертације: "Имовинске кривичноправне мере" Комисија закључује да пред кандидаткињом није био нимало лак и једноставан задатак. Требало је, наиме, проучити и анализирати обимну домаћу и инострану законску и правнотеоријску литературу, релевантне међународне документе, као и актуелну судску праксу која се односи на прописивање, изрицање и извршење појединих имовинских кривичноправних мера од најстаријих времена до данас, како у кривичном праву Републике Србије, тако и у упоредном кривичном законодавству, али и у другим гранама казненог права као што су : међународно кривично право, привреднопреступно право и прекршајно право.

Ради се, наиме, о институтима општег дела кривичног права који су се историјски гледано појавили доста рано, посебно новчана казна која настаје у периоду прерастања натуралне у робно-новчану привреду, као и конфискација имовине. Но,

кривичноправне мере имовинског карактера свој врхунац доживљавају почев од 19. века, а нарочито у 20. веку где је у примени велики број ових мера са различитом садржином и карактеристикама, те условима примене и начинима извршења. То указује на актуелност и значај изучавања различитих, често и специфичних облика имовинских кривичноправних мера у домаћем, упоредном и међународном кривичном праву. Све је то побудило пажњу не само међународне заједнице, законодаваца у појединим државама и правосудних органа, већ и опште јавности. Но, и поред тога, проблематика примене имовинских кривичноправних мера због проблема у њиховој примени није у нашој држави у довољној мери до сада систематски, комплексно и продубљено посматрана и анализирана (о чему сведочи готово непостојање монографских или обимнијих публикација на ову тему).

Кандидаткиња је при писању ове дисертације успела да кроз анализу бројних домаћих и иностраних извора да преглед и критички осврт на историјски развој, појам, природу, елементе, карактеристике, садржину, сврху, врсте, правни основ, услове примене, начин и поступак изрицања и извршења појединих имовинских кривичноправних мера, и то не само са становишта правне теорије, већ још више са аспекта судске праксе и потребе решавања бројних спорних ситуација у непосредној пракси. Анализирајући посматране карактеристике различитих врста имовинских казни, мера безбедности (заштитних мера) и посебних мера одузимања имовинске користи стечене деликтима у савременом кривичном праву, кандидаткиња је савладала низ потешкоћа одређујући услове, начин и домете примене правних решења (садржаних у међународним документима, националном кривичном законодавству и судској и статистичкој пракси) код прописивања, изрицања и извршења различитих врста имовинских кривичноправних мера и правилно уочавајући могуће проблеме, недоследности и дилеме у примени правних решења у конкретним животним ситуацијама у судској пракси, те дајући предлоге за њихово разрешење и превазилажење.

Међу посебним квалитетима по којима се издваја ова докторска дисертација је свакако свеобухватно теоријско, практично, историјскоправно и упоредноправно посматрање и анализа појма, елемената, карактеристика, основа, правне природе, садржине, сврхе, врста, услова примене, начина и поступка прописивања, изрицања и извршења различитих кривичноправних мера имовинског карактера у примени, не само у области домаће и иностране теорије кривичног права, већ још више у судској и статистичкој пракси. Досадашња кривичноправна литература (и то не само домаћа) је без оправдања игнорисала бројна питања везана за ове облике друштвене реакције на криминалитет (али и друге облике противправног понашања физичких и правних лица) у кривичном праву. При обради постављене теме, кандидаткиња се није задржала само на пуком интерпретирању позитивне правне домаће и иностране литературе, већ је аргументовано и полемички износила и бранила своја оригинална гледишта.

Овакав приступ кандидаткиње, који је за сваку похвалу, је ипак код неких обрађених питања био мање успешан и мање доследан, а уочена су и извесна понављања и преопширности у мањој мери, што не умањује укупан квалитет рада.

Напротив, овако интерпретирана проблематика примене имовинских кривичноправних мера у националном и упоредном кривичном праву несумњиво ће наићи на добар пријем не само стручне, већ и опште читалачке публике. Рад је, иначе, свеобухватан, комплексан, зналачки структурисан и научно фундиран, што му уз коришћење обимне домаће и иностране правне литературе, великог броја међународних докумената, судске и статистичке праксе и законских текстова различитих кривичноправних система, уз одговарајући научни инструментаријум даје висок ниво квалитета. На, то уосталом указује и солидан правнички језик, као и јасан и разумљив стил приповедања кандидаткиње.

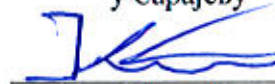
Стога Комисија закључује да докторска дисертација кандидаткиње Мирјане Павловић : "Имовинске кривичноправне мере" представља резултат самосталног и оригиналног научног рада из области кривичног права. Кандидаткиња је у раду прикупила, систематизовала и анализирала постојећу домаћу и инострану историјскоправну, правнотеоријску, законску и судскопрактичну литературу и својим радом дала одређени допринос науци кривичног права.

Пошто су испуњени услови предвиђени Статутом Правног факултета у Нишу, Комисија закључује да је докторска дисертација : "Имовинске кривичноправне мере" кандидаткиње Мирјане Павловић подобна за јавну одбрану, па предлаже Наставно-научном већу Правног факултета у Нишу да усвоји Извештај о подобности докторске дисертације и формира Комисију за јавну одбрану.

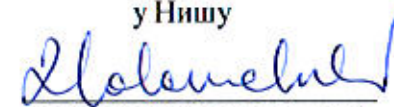
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Борислав Петровић
редовни професор Правног факултета
у Сарајеву

проф. др Саша Кнежевић
редовни професор Правног факултета
у Нишу

проф. др Драган Јовашевић
редовни професор Правног факултета
у Нишу (писац извештаја)